

1. Kaj je gospodarska družba in katere dejavnosti lahko opravlja?.....	2
2. Opredeli pojme: firma, sedež firme, zastopanje in poslovna skrivnost firme?.....	2
3. Kaj veš o bilanci stanja in kaj zajema?.....	2
4. Kaj veš o družbi z neomejeno odgovornostjo DNO?.....	3
5. Kaj je komanditna družba.....	3
6. Kaj je tiha družba?.....	3
7. Kaj veš o delniški družbi?.....	3
8. Kaj veš o d.o.o.?.....	4
9. Kaj je koncern?.....	4
10. Kaj veš o gospodarsko interesnih združenjih?.....	4
11. Kako delimo gospodarske dejavnosti?.....	5
12. Naštej značilnosti posamične in serijske proizvodnje?.....	5
13. Naštej značilnosti posamične in masovne proizvodnje?.....	5
14. Kakšna je razlika med linijskim in funkcionalnim sistemom vodenja? (načela, funkcije specialistov).....	6
15. Kaj so poslovne funkcije v podjetju in kaj nam omogočajo?.....	6
16. Kaj je tehnična dejavnost in naloge t.d.?.....	6
17. Kako delimo pripravo proizvodnje in katera področja zajema?.....	7
18. Kaj veš o kontroli proizvodnje in njenih nalogah?.....	7
19. Kaj je komercialna dejavnost in njene naloge ?.....	7
20. Kaj je ekonomija in kaj opravlja trg s svojim mehanizmom?.....	7
21. Kako delimo ekonomijo?.....	8
22. Katere so skupne značilnosti potreb in kako jih zadovoljujemo?.....	8
23. Kateri so oportunitetni stroški in njihove značilnosti?.....	8
24. Od kod prihajajo vse dobrine?.....	8
25. Surovine produkcija dobrine.....	8
26. Kateri so elementi poslovnega procesa?.....	9
27. Kaj vključujejo produkcijska sredstva in kako jih ločimo?.....	9
28. Opiši produkcijske faktorje!.....	9
29. Kaj veš o fazah produkcijskega procesa in kaj se v njih razrešuje?.....	9
30. Kaj je produkcija in vrste reprodukcije?.....	10
31. Kakšne vrste razdelitve bruto proizvoda poznamo?.....	10
32. Kakšna mora biti razdelitev ustvarjenega bruto družbenega proizvoda (kaj mora omogočiti)?.....	10
33. Kateri so pogoji, da pride do menjave proizvodov in katere funkcije opravlja denar?.....	10
34. Kakšno vrsto porabe razlikujemo?.....	11
35. Kaj je proračun, prihodki in odhodki državnega proračuna?.....	11
36. Kateri so ekonomski cilji in temeljna ekonomska vprašanja družbe?.....	11
37. Kateri so cilji poslovanja v podjetjih?.....	11
38. Od česa je odvisno maksimiranje dobička v podjetjih?.....	12
39. Kaj je značilno za podjetja?.....	12
40. Kako delimo podjetja po različnih kriterijih?.....	12
41. Kakšne oblike poslovnega sodelovanja poznaš?.....	13
42. Kaj veš o trgu?.....	13
43. Katere so pomembne prvine tržišča?.....	13
44. Kako deluje država in tržnem gospodarstvu in kaj mora omogočati?.....	13
45. Kakšne vrste trgov poznamo?.....	13
46. Kakšna je vloga države na trgu in kako jo uresničuje?.....	14
47. Kaj je ponudba in povpraševanje?.....	14
48. Kakšna ravnovesja na trgu poznamo?.....	14
49. V kakšni obliki se pojavljajo sredstva v podjetju?.....	14
50. Kaj so opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva in katera so?.....	14
51. Kaj je plačilna sposobnost in plačilna stabilnost podjetja?.....	15
52. Kaj je strošek, potrošek, izdatek in odhodek?.....	15
53. Kaj je amortizacija in zakaj se sredstva amortizirajo?.....	15
54. Kateri so direktni ali neposredni in kateri indirektni ali posredni stroški ter stalni in spremenljivi?.....	15
55. Kaj je kalkulacija in zakaj se jo pripravlja?.....	16
56. Kakšne vrste kalkulacij poznamo oziroma ločimo?.....	16
57. Naštej metode kalkuliranja?.....	16
58. Katera so merila za merjenje uspešnosti poslovanja ?.....	16
59. Kaj je poslovni načrt?.....	16

1. Kaj je gospodarska družba in katere dejavnosti lahko opravlja?

Gospodarska družba je pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost, kot svojo izključno dejavnost, organizirajo se kot osebne ali kapitalske družbe. Vse družbe razen »Tihe družbe so lahko pravne osebe. Družba pridobi lastnosti pravne osebe z vpisom v upravni register. Družbe opravljajo gospodarske posle le v okviru vpisanih dejavnosti, oziroma če kakšen drug zakon ne določa posebnih pogojev za opravljanje te dejavnosti.

2. Opredele pojme: firma, sedež firme, zastopanje in poslovna skrivnost firme?

Firma je ime s katerim družba posluje in mora biti označba, ki napeljuje na dejavnost družbe. Ime je lahko tudi skrajšano, če je tako vpisano v register. Firma se lahko prenaša samo skupaj s podjetjem.

Družbe zastopajo osebe, ki so določene z zakonom ali z aktom o ustanovitvi družbe. Prokura se lahko podeli eni ali več osebam, po postopku določenem v aktu o ustanovitvi. Lahko jih je več, vendar mora biti označeno v registru.

Kateri podatki so poslovna skrivnost določi družba s pisnim sklepom. Poslovna skrivnost niso le podatki, ki so po zakonu javni in podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev. Varstvo poslovne skrivnosti se določi s pisnim sklepom.

Družbeniki družbe z neomejeno odgovornostjo, komplementarji, družabniki in poslovodje z omejeno odgovornostjo, člani uprave in nadzornega sveta delniške družbe in prokuristi ne smejo sodelovati v nobeni od vlog, ki bi lahko bile v konkurenčnem razmerju z dejavnostjo prve družbe. Omejitve lahko določi tudi akt o ustanovitvi družbe. Ob kršitvi je predpisana tudi odškodnina.

3. Kaj veš o bilanci stanja in kaj zajema?

Izkazuje aktivo in pasivo podjetja. Bilanca stanja prikazuje stanje sredstev in vire sredstev.

Pomembna je členitev bilance stanja:

SREDSTVA

- Stalna (neopredmetena dolgoročna sredstva, opredmetena osnovna sredstva, dolgoročne finančne naložbe)
- Gibljiva (zaloge, terjatve, kratkoročne finančne naložbe, dobroimetje pri bankah)
- Akti na časovne razmejitve

OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

- Lastni kapital (vpoklicani osnovni kapital, kapitalske rezerve, rezerve iz dobička, druge rezerve iz dobička, preneseni čisti dobiček (izguba), čisti dobiček izgube poslovnega leta, prevrednoteni popravki lastnega kapitala)
- Rezervacije (pokojnine, za davčne obveze, druge rezervacije)
- Obveznosti do bank, vse morajo biti ločeno prikazane
- Pasivne časovne razmejitve

Majhna podjetja ne izkazujejo in ne členijo postavke bilance stanja, srednja morajo izdelati popolno bilanco stanja.

1. *Kaj mora biti prikazano v poslovnem poročilu?*

V njem mora biti prikazan pošten prikaz razvoja poslovanja in položaja družbe. Prikazani morajo biti:

- pomembni poslovni dogodki,
- pričakovani razvoj družbe,
- aktivnosti družbe,
- podružnice in
- aktivnosti podružnic.

4. Kaj veš o družbi z neomejeno odgovornostjo DNO?

DNO je družba dveh ali več oseb, ki odgovarjajo za obveznosti z vsem svojim premoženjem. Ustanovi se s pogodbo med družabniki. Vpiše se v register, prijavo vložijo vsi družbeniki.

V družbo se lahko vložijo denar, stvari, pravice ali storitve po dogovoru, sicer se vplačajo enaki deleži. Posle družbe vodijo vsi člani, če ni s pogodbo vodenje določeno na enega družabnika. Vsi imajo pravico vpogleda v poslovne knjige ne glede na vodenje. V izkazu uspeha se konec leta izračuna vsakemu družbeniku delež pri dobičku oz. izgubi. Pravna razmerja vseh družbenikov do tretjih oseb so določena s pogodbo sicer vsi odločajo o poslih.

PRENEHANJE DRUŽBE IN IZLOČITEV

1. Če je potekel čas, za katerega je bila ustanovljena
2. Stečaj
3. Sklep družabnikov
4. Sodna odločba

5. Kaj je komanditna družba

Je družba dveh ali več oseb v kateri najmanj en družabnik odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (komplementar), medtem ko najmanj en družabnik za obveznosti ne odgovarja (komandist). Pravna razmerja med družbeniki se urejajo z družbeno pogodbo. Komandist ni upravičen voditi poslov družbe.

DVOJNA DRUŽBA je komanditna družba, v kateri je edini komplementar družbe pri kateri ni osebno odgovornih družbenikov, oz. so vsi komplementarji take družbe.

6. Kaj je tiha družba?

Taka družba nastane s pogodbo na podlagi katere tihi družbenik s premoženjskim vložkom v podjetje koga drugega (nosilec tihe družbe) pridobi pravico do udeležbe pri njegovem dobičku. Nosilec tihe družbe in eden ali več tihih družabnikov se o svojih razmerjih svobodno dogovorijo in morajo pri njihovem uresničevanju ravnati s tisto skrbnostjo, ki jo uporabljajo v lastnih zadevah.

7. Kaj veš o delniški družbi?

D.D. je družba, ki ima osnovni kapital razdeljen na delnice. D.D. odgovarja upnikom za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem. Delničarji za obveznosti družbe ne odgovarjajo. Delniško družbo lahko ustanovi ena ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki sprejmejo statut. Osnovni kapital in delnice se glasijo na zneske v domači valuti. Najnižji znesek osnovnega kapitala je 6.000.000 tolarjev, najnižji nominalni znesek delnic je 1000 tolarjev. Delnice z nižjim nominalnim zneskom so nične. Višji nominalni zneski se morajo glasiti na večkratnike 100 tolarjev.

Delnice kot vrednostne papirje ločimo:

- **Imenske** (glasijo se na ime)
- **Prinosniške** (glasijo se na prinosnika)
- **Navadne** so delnice iz rednega poslovanja (dajejo pravico pri upravljanju družbe in dela dobička ter pravico pri likvidaciji)
- **Prednostne delnice** (zagotavljajo prednostne pravice, prednost pri izplačilu vnaprej določenih zneskov)

STATUT je dokument, ki vsebuje vse določbe pomembne za družbo, razen tistih ki so z zakonom izrecno prepovedane.

D.D. se ustanovi, ko vsi ustanovitelji sprejmejo in podpišejo statut ter sami prevzamejo del delnic. Ustanovitelji imenujejo nadzorni svet družbe in finančnega revizorja. Nadzorni svet imenuje člane uprave. Člani uprave in nadzornega sveta prijavijo družbo za vpis v register. Družba se lahko ustanovi tudi tako, da se delnice vpisujejo na podlagi oglasa z vabilom k javnemu vpisu delnic. To je postopna ali sukcesivna ustanovitev.

ORGANI DELNIŠKE DRUŽBE:**▪ UPRAVA**

Vodi družbo v njeno dobro na lastno odgovornost. Uprava ima enega ali več članov (direktorjev), to določa statut. Člane uprave in predsednika imenuje nadzorni svet in sicer za dobo petih let. Uprava poroča nadzornemu svetu.

▪ NADZORNI SVET

Ta določa statut družbe, ali ga ima ali ne. Člane nadzornega sveta, ki zastopajo interese delničarjev voli skupščina, mandat traja 4 leta. Nadzorni svet nadzoruje vodenje, poslovanje družbe in tudi lahko skliče skupščino.

▪ SKUPŠČINA

Je organ, v katerem delničarji uresničujejo svoje pravice v zadevah družbe.

Delniška družba lahko preneha iz različnih razlogov, ki so lahko določeni v statutu.

Sprejme se sklep o prenehanju družbe in za začetek likvidacije. Po skrajšanem postopku pa lahko družba preneha, če delničarji predlagajo sodišču izbris družbe iz registra (poplačane morajo biti vse obveznosti družbe, urejena razmerja z delavci – notarsko overjena izjava)

8. Kaj veš o d.o.o.?

D.O.O. je družba, katere osnovni kapital sestavljajo osnovni vložki družabnikov. Vrednost vložkov je lahko različna. Na podlagi osnovnega vložka in sorazmerjem v osnovnem kapitalu so poslovni deleži družabnikov. Družabniki za obveznosti družbe do upnikov ne odgovarjajo

Ustanovi jo več fizičnih oz. pravnih oseb (do 50 družabnikov, nad 50 pa mora dovoliti minister).

Ustanovi se s pogodbo. Osnovni kapital mora znašati vsaj 1,500.000 tolarjev, vsak osnovni vložek pa 10000 tolarjev. Osnovni vložek je lahko v denarju ali kot stvarni vložek. Pravice, ki jih imajo družbeniki pri upravljanju družbe se določijo z družbeno pogodbo, če zakon ne zahteva drugače. Družabniki sprejmejo sklepe na skupščini. Skupščina skliče poslovodja. Če je v družbeni pogodbi določeno, da ima družba nadzorni svet se uporabljajo določbe o delniški družbi. Poslovodij (direktorjev) je lahko več v skladu z družbeno pogodbo.

9. Kaj je koncern?

Koncern tvori ena obvladujoča in ena ali več odvisnih družb, povezanih pod enotnim vodstvom obvladujoče družbe. Družbe, ki so povezane s pogodbo o obvladovanju (pogodbeni koncern). V koncern vključene in z enotnim vodenjem povezane družbe do koncernske družbe. Vzajemno kapitalsko povezane družbe so povezane tako, da vsaki pripada več kot $\frac{1}{4}$ deležev druge.

10. Kaj veš o gospodarsko interesnih združenjih?

Interesno združenje ustanovita dve ali več fizičnih oseb. Cilj je pospešiti in olajšati pridobitno dejavnost svojih članov. Ustanovi se lahko brez kapitala. Lastnost pravne osebe se pridobi z vpisom v register. Člani so za obveznosti odgovorni z vsem svojim premoženjem. Gospodarsko interesno združenje lahko izdaja vrednostne papirje pod pogoji, ki veljajo za izdajo družbe. Pogodba o ustanovitvi določi organizacija združenja in mora biti sklenjena v obliki notarskega zapisa in objavljena. Odločitve sprejema skupščina združenja. Združenje ima upravo (1 ali več oseb). Nadzor mora biti poverjen pooblaščenim revizorjem v skladu z ustanovitveno pogodbo. Združenje lahko preneha z likvidacijo, kjer se uporabljajo določbe o likvidaciji delniške družbe.

2. Ali se družbe lahko statusno preoblikujejo?

Da. Družbo se lahko zapre, preoblikuje ali na novo priklopi.

3. Kakšna je razlika med avtomatizacijo in mehanizacijo?

Mehanizacija je nadomeščanje fizičnega dela, avtomatizacija pa fizičnega in umskega dela.

11. Kako delimo gospodarske dejavnosti?

Na proizvodne: industrija, rudarstvo, kmetijstvo in ribištvo, gozdarstvo, gradbeništvo, vodno gospodarstvo, proizvodna obrt;

Delimo naprej na panoge:

Industrija, črna metalurgija, proizvodnja barvastih kovin, proizvodnja prometnih sredstev, kovinsko predelovalna industrija, elektroindustrija, lesna industrija ..

Proizvodne panoge se delijo na veje in posamezne gospodarske organizacije, podjetja, družbe..

in storitvene: promet in zveze, trgovina, gostinstvo in turizem, stanovanjska in komunalna dejavnost, storitvena obrt, finančne, tehnične in poslovne storitve

12. Naštej značilnosti posamične in serijske proizvodnje?

Posamična pr. Je proizvodnja proizvodov po posameznih naročilih kupcev in gre za končne ind. Proizvode za katera so naročila redka, proizvodi pa se razlikujejo po obliki, dimenziji, sestavi itd.

Značilnosti:

- DM v proizvodnji so obremenjena z različnimi nalogami in deli, zato jih je potrebno preurediti za vsak proizvod
- Proizvodnja ima prekinjen značaj
- Tehnološki proces je potrebno izdelati posamično , za vsak proizvod posebej
- Delovne norme se določajo za vsak proizvod posebej
- Načrtovanje izkoriščanja zmogljivosti strojev je otežkočeno
- Predmeti dela so zelo različni
- Zmogljivost delovnih sredstev je slabo izkoriščena
- Visoka cena proizvodov

Serijska: pomeni ponavljanje proizvodnje enakih proizvodov v določenem številu in zaporednem času. Je cenejša od posamične.

Značilnosti:

- Proizvodnja večjega števila enakih ali podobnih proizvodov v določenem obdobju
- Proizvodnja za neznanega kupca
- Podrobna delitev dela na posamezne faze dela ali operacije
- Priprava dela, izdelava tehnološkega Postopka, izdelava normativov se izvede za celo serijo
- Uporaba specializiranih strojev in naprav
- Predmeti dela v posamezni seriji so istovrstni
- Glavna prednost je nižja cena

13. Naštej značilnosti posamične in masovne proizvodnje?

Masovna proizvodnja je pr. Istega tipa proizvoda v zelo velikih količinah. Sem spada avtomobilska ind., ind. Gospodinjskih in elektro aparatov. Cilj je, da se zadosti velikemu tržišču.

Značilnosti:

- Nепrekinjen proizvodni proces
- Visoka stopnja mehanizacije in avtomatizacije
- Izredno podrobna delitev dela
- DM so popolnoma specializirana
- Stroji in naprave so za enonamensko uporabo
- Vsa priprava dela je izvedena na celo maso izdelkov
- Popolna izkoriščenost strojev in naprav

- Je najcenejša proizvodnja

14. Kakšna je razlika med linijskim in funkcionalnim sistemom vodenja? (načela, funkcije specialistov)

Linijski sistem imenujemo tudi vojaški sistem. Bistvo je, da je vsak delavec podrejen le eni vodilni osebi od katere prejema navodila za delo.

Načela: delitve dela, avtoritete, individualne odgovornosti, discipline oz. enotnosti ukazovanja, ustnih komunikacij, enotnosti vodenja in hierarhije.

Ta sistem zahteva širok krog poslov na delovnem mestu, zato tudi stalnost osebja in dobro uvedene delavce, ki učinkovito opravljajo svoje delo. Slaba stran je togost in dolžina komunikacij ter slaba delitev dela.

Funkcionalni sistem je zagovarjal in analiziral Taylor. Menil je, da mora uprava podjetje prevzeti in izvrševati velik del nalog, ki so bile do takrat prepuščene delavcem. Preden začne delavec delati, mora uprava opraviti pripravljala dela, ki bodo delavcu omogočila, da boljše in hitreje izvrši delovne naloge. Delavec si ne sme sam izobraževati in izbirati delo, ampak mu mora to določiti uprava. Vodilni delavci morajo nenehno sodelovati z delavci.

Taylor je razdelil funkcije industrijskega mojstra na 8 funkcionalnih specialistov:

- Vodja skupine in strokovnjak za pripravo strojev
- Strokovnjak za hitrost strojev
- Strokovnjak za kvaliteto
- Strokovnjak za vzdrževanje strojev
- Uslužbenec za zaporedje in tok dela oz. Načrtovalec- planer
- Uslužbenec za evidenco in obračun časa in stroškov
- Uslužbenec za disciplino
- Tehnolog

Prednost tega sistema je, da specializirani strokovnjaki mnogo boljše obvladujejo svoje posle kot univerzalni linijski vodje in lahko delavcu veliko bolj pomagajo, da doseže večji učinek. Slaba stran pa je, da si navodila vodij lahko nasprotujejo, zato zahteva ta sistem veliko sodelovanja.

15. Kaj so poslovne funkcije v podjetju in kaj nam omogočajo?

To so temeljne naloge v podjetjih in jih prikazujemo v funkcionalnih shemah. Služijo nam za pomoč pri načrtovanju primernejše organizacije.

Shema nam omogoča:

- Pregledneje spoznati naloge v podjetjih
- Oceniti povezanost nalog v podjetjih
- Oceniti pomembnost, zahtevnost in obseg dela posameznih nalog.

Naloge v podjetjih pa lahko razdelimo na proizvodnjo, razvoj proizvodnje, komercialno poslovanje, finančno poslovanje, splošne posle. Vsako navedeno dejavnost pa lahko naprej razčlenimo na posamezne naloge.

16. Kaj je tehnična dejavnost in naloge t.d.?

Je obnavljanje proizvodnega programa in uvajanje novih izdelkov. Je skupek vseh dejavnosti od nastanka ideje do začetka redne proizvodnje.

Naloge: stalna skrb za celoten potek proizvodnje in sicer

- Oblikovanje in priprava proizvodnih nalog
- Realizacija proizvodnih nalog
- Kontrola proizvodnje
- Izpopolnjevanje proizvodnje
- Vzdrževanje delovnih sredstev
- Investicijska dejavnost

17. Kako delimo pripravo proizvodnje in katera področja zajema?

Ima v okviru tehnične dejavnosti pomembno mesto in močan vpliv na gospodarnost v podjetjih. Delimo na : tehnološko in operativno

Tehnološka priprava zajema:

- Projektiranje in razvoj novih proizvodov in postopkov
- Načrtovanje novih tehnoloških sistemov
- Izboljševanje obstoječih proizvodnih in tehnoloških procesov in postopkov
- Reševanje tekočih proizvodnih problemov
- Zmanjševanje proizvodnih stroškov

Operativna zajema:

- Zagotavljanje potrebnih zmogljivosti za reševanje proizvodnih nalog in njihovo usklajevanje
- Zagotavljanje energije in gradiva (materiala)
- Zagotavljanje enakomernega poteka proizvodnje
- Zagotovitev opravljanja proizvodnih nalog po vrstah proizvodnje, po rokih in kakovosti
- Razdeljevanje nalog po organizacijskih enotah

18. Kaj veš o kontroli proizvodnje in njenih nalogah?

Imenujemo jo tudi tehnična kontrola in je običajno v proizvodnem sektorju posebej organizirana ali pa organizacijsko popolnoma izločena. Pri tehnični kontroli ocenjujemo in merimo izdelke ali storitve glede na veljavne standarde. Naloga tehnične kontrole je pomagati , da se s pravočasnim in stalnim ukrepanjem napake odpravijo oz. zmanjšajo. Glavne naloge so:

- Da izloči neustrezno gradivo ali izdelke ali ustavi napačen proizvodni proces
- Da kontrolira standardno kvaliteto proizvodnega procesa
- Da seznanja vodstvo o kvaliteti proizvodnih procesov in izdelkov

19. Kaj je komercialna dejavnost in njene naloge ?

Običajno zajema nabavno in prodajno dejavnost, običajno pa se k njej priključuje še uvozna in izvozna dejavnost, analiza tržišča, expedit in transport.

Naloge KD so:

- raziskava tržišča
- reklamiranje lastnih izdelkov in storitev
- prodaja izdelkov in storitev
- nabava surovin in gradiva
- skrb za skladiščenje surovin in gradiva
- izdelava načrtov prodaje
- priprava kalkulacij, predkalkulacij in pokalkulacij
- izdaja računov za izdelke in storitve (glavna naloga)

20. Kaj je ekonomija in kaj opravlja trg s svojim mehanizmom?

Ekonomija je veda o gospodarjenju. Poglavitni smisel gospodarjenja je doseči maksimalno korist s čim manjšimi sredstvi. Trg s svojim mehanizmom določa ceno dobrine.

21. Kako delimo ekonomijo?

Ekonomijo delimo na makroekonomijo, mikroekonomijo in mezzoekonomijo.

Makroekonomija je pojem, ki ga uporabljamo takrat, kadar preučujemo pojave, ki so vezani na gospodarske pojave in njihove zakonitosti v širšem območju regije oz. države. Makroekonomija analizira gospodarske agregate kot so skupna proizvodnja, zaposlenost in stabilizacija.

Mezzoekonomija je pojem, o katerem govorimo takrat, kadar preučujemo gospodarske agregate v okviru neke panoge.

Mikroekonomija se v naši literaturi uporablja kot sinonim za ekonomiko podjetja. Mikroekonomske analize so ekonomski pojavi kot je vrednost, cena posameznega blaga, trg in razdelitev.

4. Kaj je blago?

Proizvode, namenjene za trg neznanemu kupcu imenujemo blago in smo ga pripravljene menjati za denar. Pri tem se ne ravnamo po lastnih potrebah ampak skušamo ugoditi željam in potrebam kupcev.

22. Katere so skupne značilnosti potreb in kako jih zadovoljujemo?

Skupne značilnosti potreb:

- so **neomejene** (z razvojem se razvijajo, množijo,...),
- so **subjektivne** (različne os posameznika, odvisne od spola, starosti,...),
- so **nadomestljive** (substitut, komplementar :avto-gume, se obnavljajo ali so trajne).

Potrebe lahko zadovoljimo tako da:

- dobrine sami proizvedemo,
- jih pridobimo na nedovoljen način,
- s prosjačenjem in
- z menjavo.

23. Kateri so oportunitetni stroški in njihove značilnosti?

Oportunitetni strošek je nekaj, čemur se moramo odreči, da bi dobili več drugega.

Značilnosti oportunitetnih stroškov so:

- izbiro mora opraviti posameznik,
- strošek mora nositi tisti ki izbira in ne drugi,
- je subjektiven in se ne da meriti drugim kot tistim, ki izbirajo,
- obstajajo v trenutku odločanja in nikoli več.

24. Od kod prihajajo vse dobrine?

Vse dobrine prihajajo iz produkcije. To je postopek, pri katerem naravne dobrine s pomočjo strojev in orodij ter dela spreminjamo v takšne, da z njimi zadovoljujemo svoje potrebe.

25. Surovine \longrightarrow produkcija \longrightarrow dobrine

26. Kateri so elementi poslovnega procesa?

Osnovni elementi oz. prvine poslovnega procesa so:

- delo (delavci),
- delovna sredstva (stroji, orodja, naprave),
- predmeti dela (material, surovine, polizdelki).

DELO je človekova premišljena, smotrna dejavnost, s katero spreminja naravne prvine v dobrine. Je najpomembnejši element proizvodnje, porabljene človekove energije, uporaba fizičnih in umskih sposobnosti človeka in smotrne človekove aktivnosti z vnaprej zastavljenim ciljem.

DELOVNA SREDSTVA – to so prvine poslovnega procesa, ki sodelujejo s celoto svojih tehničnih lastnosti daljše obdobje - obdobje v več zaporednih delovnih postopkih. To so različne naprave, priprave in orodje, s katerimi zaposleni opravljajo določene delovne postopke.

5. Kaj je realna plača ?

Realna plača – pomeni koliko dobrin si delavec lahko kupi za določen znesek.

27. Kaj vključujejo produkcijska sredstva in kako jih ločimo?

Produkcijska sredstva vključujejo predmete dela, ki so hkrati prisotni in se tudi trošijo. Posamezni predmet lahko sodeluje le v enem postopku in njegove lastnosti v celoti preidejo na nove učinke. Ločimo:

- izvirne opredmetene predmete dela, to so surovine, materiali, polizdelki in
 - neopredmeteni predmeti dela, to so razne oblike zunaj poslovnega procesa (elektrika)
- izkoristek predmetov dela ni 100%.

28. Opiši produkcijske faktorje!

Produkcijske faktorje delimo na:

- delo
- narava – delo in narava sta izvirna produkcijska faktorja
- kapital – je izveden iz prejšnjih dveh (je proizveden).

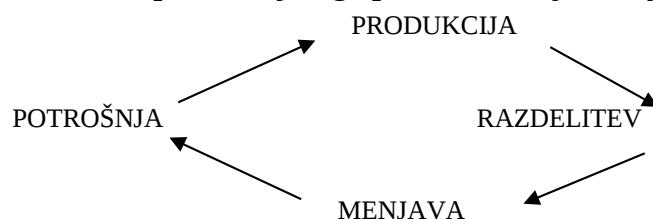
Delo sestavljajo:

- fizična komponenta,
- umska komponenta (znanje),
- moralna komponenta (delovna etika, morala).

Narava je faktor, kamor štejemo:

- zemljo (daje prostor za poslovne objekte, uporablja se v kmetijstvu, vplivamo lahko na plodnost),
- surovine (rude, minerali),
- naravne energije (voda, premog),
- kapital ni samo denar, je še zaloga sredstev in opreme, ki se prenaša iz obdobja v obdobje in služi kot podlaga za proizvodnjo. Nastaja iz prihrankov (akumulacija).

29. Kaj veš o fazah produkcijskega procesa in kaj se v njih razrešuje?

V teh fazah produkcije se razrešujejo temeljna ekonomska vprašanja vsake družbe (kaj, kako in koliko bomo proizvajali).

Na trgu nabavljajo produkcijske faktorje (delo, produkcijska sredstva, kapital) in pri tem sodelujejo. Za sodelovanje prejemo svoj delež (plače, dobiček) – razdelitev. Kako bo z dohodkom se odločijo v menjava, v kateri nastopa podjetje s svojimi izdelki in storitvami. Gospodinjstva pa se s svojimi dohodki, z izdelki in storitvami vključujemo v fazo potrošnje, kjer se ves proces ponovi.

30. Kaj je produkcija in vrste reprodukcije?

Je začetna faza gospodarskega procesa, kjer pridobivamo dobrine. Je osnovni pogoj za obstanek in razvoj družbe, ker šele proizvedene dobrine razdelimo, menjamo in potrošimo.

Ponavljanje proizvodnje je reprodukcija.

Ločimo:

- enostavno reprodukcijo pridobivanja dobrin (poteka v enakem obsegu),
- razširjena reprodukcija, ko z novimi vlaganji v proizvodne zmogljivosti proizvodnjo količinsko povečamo,
- zoženo reprodukcijo, ko se na obstoječih zmogljivostih obseg proizvodnje zmanjšuje.

6. *Kaj je bruto domači proizvod?*

Vrednost vseh izdelkov in opravljenih storitev, ki jih je družba ustvarila v enem letu, imenujemo **bruto domači proizvod**.

31. Kakšne vrste razdelitve bruto proizvoda poznamo?

Vse, kar se je v podjetjih oziroma v celotni družbi ustvarilo, je potrebno razdeliti med tiste, ki so ustvarjali in med ostale. (mlade družine, brezposelne, bolne, socialno šibke,..)

Po svoji obliki je lahko razdelitev neposredna ali posredna.

- Neposredno razdelitev imamo v naravnem, nedenarnem gospodarstvu, kjer ni menjave.
- Posredna razdelitev je značilna za blagovna, denarna gospodarstva, v katerih se razdelitev opravi posredno preko menjave.

Razdelitev določi delež posameznika v skupnem produktu. Razmerja za razdelitev se v večji meri oblikujejo že v fazi proizvodnje. Razdelitev prihodkov ni določena samo z lastninskimi odnosi, temveč je določena z vrsto proizvodnje in njeno tehnologijo.

Velik udeleženec pri razdelitvi je država, ki pobira davke in prispevke.

32. Kakšna mora biti razdelitev ustvarjenega bruto družbenega proizvoda (kaj mora omogočiti)?

Razdelitev ustvarjenega bi morala biti takšna, da bi omogočala:

- ohranitev proizvodnje (enostavno reprodukcijo),
- povečanje proizvodnje (razširjeno reprodukcijo),
- zadovoljitev osebnih potreb,
- zadovoljitev družbenih potreb (javno porabo, zdravstvo, šolstvo, vojska, sodstvo, državna uprava, občine, ministrstva).

Pomembno je, da je proizvodnja **delovno in kapitalno intenzivna**.

33. Kateri so pogoji, da pride do menjave proizvodov in katere funkcije opravlja denar?

Da pa lahko pride do menjave, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- pripravljenost na menjavo,
- obstajati mora predmet menjave,
- imeti mora vrednost,
- komuniciranje.

Denar je lahko merilo vrednosti, menjalno sredstvo, plačilno sredstvo, svetovni denar, sredstvo varčevanja in zaklad.

34. Kakšno vrsto porabe razlikujemo?

- osebno porabo, ko se porabljajo dobrine in storitve za ohranjanje človeka;
- skupno porabo, kjer se sredstva namenijo za graditev stanovanj, za počitniške domove idr;
- porabo za splošne skupne potrebe na področju izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva itd.

35. Kaj je proračun, prihodki in odhodki državnega proračuna?

- Proračun je načrt prihodkov in odhodkov, ki se sprejema praviloma za eno leto vnaprej.
- Prihodki državnega proračuna so vsi davki, takse, carine in podobno.
- Odhodki državnega proračuna so izdatki za šolstvo, sodstvo, kmetijstvo, za pokojnine, za socialne namene, za gradnjo in vzdrževanje cest, za družbene dejavnosti, za preoblikovanje gospodarstva, za nova vlaganja, za gradnjo stanovanj, za subvencije,...

36. Kateri so ekonomski cilji in temeljna ekonomska vprašanja družbe?

- **ekonomska rast in razvoj**, dar pomeni večanje proizvodnje, vse več kakovostnih izdelkov in storitev, predvsem pa večjo kakovost življenja;
- **zagotavljanje polne zaposlenosti** (vsi, ki so sposobni in pripravljeni, naj bi delali);
- **ohranjanje stabilnosti cen brez inflacije ali deflacije**;
- **vzpostavljanje pravične razdelitve dohodkov** (siromaštvo – luksuz);
- **zagotavljanje ekonomske varnosti** (pomoč bolnim, ostarelim, nepreskrbljenim otrokom);
- **doseganje ekonomske varnosti in ekonomske učinkovitosti** s čim bolj racionalnim izkoriščanjem produkcijskih faktorjev;
- **uveljavljanje ekonomske svobode**.

37. Kateri so cilji poslovanja v podjetjih?

Eden prvih ciljev podjetja na začetku je:

- preživetje in utrditev svojega mesta na trgu.

Nadaljnji cilji so:

- **maksimiranje prodaje**;
- **maksimiranje rasti**, kar pomeni, da podjetje poskuša doseči maksimalno rast posameznega cilja (iskanje tržnega deleža);
- **maksimiranje dobička**, kar pomeni, da podjetje skuša ustvariti največji možni dobiček. Cilj maksimiranja dobička je seveda nujno povezan s konkurenčnim okoljem podjetja. To pomeni, da poleg konkurenčnih podjetij na dobiček podjetja vplivajo še tržne in tehnološke omejitve.
 - **Tržne omejitve**: o njih govorimo takrat, ko dobiček omejujejo pogoji, po katerih podjetje kupuje inpuते in prodaja svoje outpute.
 - **Tehnološke omejitve**: vsaka oblika spremembe inputov v outpute je proizvodna tehnika, ki uporablja različne količine dela in kapitala. Podjetje mora izbrati tisto produkcijsko metodo, ki pomeni najnižje stroške in s tem največji dobiček.
- **maksimiranje ugleda in storitev**: za neprofitna in vladna podjetja.

38. Od česa je odvisno maksimiranje dobička v podjetjih?

- ciljev lastnikov,
- razmerja med lastniki in neposrednim vodstvom,
- tržnih pogojev ter
- okolja podjetja.

39. Kaj je značilno za podjetja?

- **samostojnost**, in sicer poslovna, ekonomska, pravna, notranja in zunanja, razvojna, kadrovska, tržna, ...;
- **doseganje čim večjega dobička**;
- **prevzemanje rizika** za svoje poslovanje;
- težnja k **racionalnemu poslovanju**, to je doseganju želenih ciljev z najnižjimi sredstvi oziroma doseganju najboljših rezultatov z danimi sredstvi.

40. Kako delimo podjetja po različnih kriterijih?**Po velikosti:**

- **majhna** so tista, ki izpolnjujejo vsaj dve izmed navedenih meril:
 - povprečno število zaposlenih ne presega 50,
 - letni prihodki so manjši od 4,000.000.000 tolarjev,
 - povprečna vrednost aktive ne presega 500,000.000 tolarjev.
- **srednja** so tista, ki izpolnjujejo vsaj dve izmed naslednjih meril:
 - povprečno število zaposlenih ne presega 250,
 - letni prihodki so manjši od 4,000.000.000 tolarjev,
 - povprečna vrednost aktive ne presega 200,000.000 tolarjev.
 - **velika** podjetja so tista, ki presegajo najmanj dve merili, ki veljajo za srednja podjetja.
 - V vsakem primeru pa se štejejo za velika podjetja zavarovalnice in banke.

Po dejavnosti jih delimo na:

- **proizvodna podjetja** (rudarska, industrijska, gozdarska, gradbena, ...),
- **storitvena podjetja** (prevoz in zveze, gostinska, turistična, vodnogospodarska, stanovanjsko- komunalna podjetja, banke, zavarovalnice in druga finančna podjetja),
- **trgovska podjetja**, ki kupujejo, skladiščijo in prodajajo blago, ne da bi ga pri tem spreminjala.

Po kupcih in odjemalcih ločimo:

- podjetja za proizvodnjo potrošnih dobrin,
- podjetja za proizvodnjo investicijskih dobrin.

Po vsebini delovanja ločimo:

- primarna,
- sekundarna,
- terciarna,
- kvartarna.

Po lastnini

- javna (državna) podjetja,
- zasebna (privatno) podjetja,
- združna (kooperativno) podjetja.

Glede na organizacijski tip proizvodnje

- Množično (masovno) proizvodnjo
- Serijsko (malo ali veliko) proizvodnjo
- Posamično (kosovno, individualno) proizvodnjo

Po pravnoorganizacijski plati razlikujemo:

- Osebne (individualne) družbe
 - Družba z neomejeno odgovornostjo – **d.n.o.**
 - Komanditna družba – **k.d.**
 - Tiha družba – **t.d.**
- Kapitalske družbe

41. Kakšne oblike poslovnega sodelovanja poznaš?

- konzorcij
- skupna vlaganja
- proizvodna kooperacija
- karteli
- koncerni
- holdingi

42. Kaj veš o trgu?

Trg je mehanizem, ki se je v zgodovini človeštva razvil postopno, čeprav se nam zdi danes nekaj samoumevnega. Današnji trg se je porajal iz naključne menjave presežkov med plemeni v davni zgodovini, ko se je menjala ena dobrina za drugo (drobnica za žito). Postopno se je uveljavil **denar** kot menjalno sredstvo, s čimer se je menjava zelo olajšala. S trgovanjem se je začel ukvarjati poseben sloj ljudi, ki danes predstavlja v grosistični, detajlistični in mednarodni trgovini pomemben gospodarski sektor.

43. Katere so pomembne prvine tržišča?

- ponudba blaga,
- povpraševanje po blagu,
- količina blaga in
- prodajna cena.

44. Kako deluje država v tržnem gospodarstvu in kaj mora omogočiti?

Je nevidna roka, ki mora omogočiti učinkovitost, pravičnost in stabilnost za udeležence.

- da z davki financira javne dobrine (infrastrukturo, državne institucije...),
- da z redistribucijo dobrin in progresivnimi davki zagotavlja stabilnost (ureja brezposelnost in inflacijo) na trgu.

45. Kakšne vrste trgov poznamo?

- lokalni ali krajevni – vključujejo osebkke, ki so si sorazmerno blizu;
- regionalni trgi – ti so nekaj večji od lokalnih;
- nacionalni (vsedržavni) trgi – zajemajo vse osebkke nekega narodnega gospodarstva;
- mednarodni trgi – zajemajo osebkke iz več držav;
- svetovni trg – najvišja raven trga.

46. Kakšna je vloga države na trgu in kako jo uresničuje?

Država mora na trgu skrbeti za zunanje učinke v gospodarstvu, to je **preprečevanje monopolov**.

Pomembna vloga države je v tem:

- da z davki financira javne dobrine (infrastrukturo, državne institucije....),
- da z redistribucijo dobrin in progresivnimi davki zagotavlja stabilnost (ureja brezposelnost in inflacijo) na trgu.

Država svoje potrebe in želje uresničuje z:

- usklajevanjem obrestnih mer,
- urejanjem monetarne politike (denarne politike),
- urejanjem fiskalne politike (davčne politike, upravljanje s proračunom).

47. Kaj je ponudba in povpraševanje?

Z izrazom ponudba označujemo vse tržne sile, ki vplivajo na tržno ravnanje prodajalcev, na to, kakšno količino so pripravljene ponuditi pri različni ravni cene.

S povpraševanjem razumemo vse tržne sile, ki se uveljavljajo z delovanjem kupcev (ti so posamezni porabniki, gospodinjstva, podjetja ali razne ustanove) in vplivajo na njihovo pripravljenost za nakup določene količine blaga po raznih cenah.

48. Kakšna ravnovesja na trgu poznamo?

Trenutno ravnovesje – ko ponudniki ne morejo spremeniti ponujene količine in se na spremembo povpraševanja odzivajo samo s spremembo cene pri nespremenjeni količini;

Kratkoročno ravnovesje – ko se ponudniki lahko odzivajo na spremembo povpraševanja s spremembo ponujene količine, vendar le v okviru obstoječih možnosti;

Dolgoročno ravnovesje – ko ponudniki lahko vplivajo na spremembo povpraševanja in posodobijo ali razširijo obstoječo ponudbo in tako ustrezajo potrebam povpraševanja.

49. V kakšni obliki se pojavljajo sredstva v podjetju?

- denarja (denarna oblika)
- stvari (stvarna oz. materialna oblika)
- pravic (obračunska oblika)

50. Kaj so opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva in katera so?

Opredmetena osnovna sredstva so stvari v lasti podjetja ali v finančnem najemu podjetja, ki:

- mu omogočajo trajno opravljati dejavnosti oziroma pridobivati prihodke,
- jih je pridobilo ali izdelalo z namenom, da jih bo uporabljalo samo in
- niso namenjena prodaji v okviru redne dejavnosti.

K opredmetenim osnovnim sredstvom štejemo:

- zemljišča,
- zgradbe,
- opremo,
- pripadajoče rezervne dele opreme,
- osnovno čredo,
- trajne nasade.

Neopredmetena osnovna sredstva so, ali naložbe v pridobitev materialnih pravic, od katerih je z gotovostjo mogoče pričakovati koristi, dolgoročno vračunljivi stroški ali izdatki, za katere je upravičeno pričakovati, da jih bo podjetje lahko pokrivalo z bodočimi izidi, doseženimi na njihovi podlagi, ki se pojavljajo v zvezi s poslovanjem podjetja.

Neopredmetena osnovna sredstva razdelimo v:

- neopredmetena osnovna sredstva; to je del neopredmetenih dolgoročnih naložb, ki tvorijo poslovne zmogljivosti podjetja (materialne pravice) in
- dolgoročno razmejene stroške; to je tisti del neopredmetenih dolgoročnih naložb, ki tvorijo zgolj postavke dolgoročnih časovnih razmejitev.

51. Kaj je plačilna sposobnost in plačilna stabilnost podjetja?

kratkoročna sredstva

Plačilna sposobnost =

kratkoročni viri sredstev

Podjetje je plačilno sposobno takrat, ko je sposobno poravnati svoje dolgove v trenutku zapadlosti.

dolgoročna sredstva

Finančna stabilnost =

dolgoročni viri sredstev

Finančno stabilnost podjetja merimo tako, da primerjamo vrednost dolgoročnih sredstev z vrednostjo dolgoročnih sredstev.

52. Kaj je strošek, potrošek, izdatek in odhodek?

Strošek = porabljena količina x cena

Potroški so količinska poraba ali obraba prvin poslovnega procesa in so tesno povezani s stroški.

Izdatki so odliv denarja.

Odhodki so stroški, ki so zajeti v podanih izdelkih ali storitvah.

53. Kaj je amortizacija in zakaj se sredstva amortizirajo?

Amortizacija je obraba delovnih sredstev ali osnovnih sredstev oz. zmanjšanje vrednosti delovnih sredstev izraženo v denarju. Sredstva se amortizirajo iz več razlogov:

- Amortizacija mora omogočiti ponovno nabavo oz. zamenjavo izrabljenih delovnih sredstev. Iz dela izkupička od prodaje proizvodov oz. storitev namenimo sredstva za nabavo novega delovnega sredstva, ko bo staro iztrošeno.
- Amortizacija nam omogoča, da na stvarnejši način ugotavljamo stroškovno ceno poslovnih učinkov.

54. Kateri so direktni ali neposredni in kateri indirektni ali posredni stroški ter stalni in spremenljivi?

Direktni so tisti, ki direktno bremenijo določen proizvod. To so:

- materialni stroški,
- plače,
- stroški amortizacije.

Indirektni stroški so tisti, ki jim ni mogoče natančno določiti nosilca, saj se ponavadi nanašajo na več stroškovnih nosilcev.

Med indirektno stroške prištevamo:

- splošne stroške proizvodnje ali obratno režijo (stroški čiščenja, kurjave, razsvetljave, zavarovanja, plače vodstvenega kadra) in

- splošne stroške upravno prodajne režije, ki so podobni prejšnjim stroškom, le da nastajajo namesto v okviru proizvodnje v okviru drugih funkcij poslovnega procesa.

Stalni so tisti, ki se s povečanjem ali zmanjšanjem proizvodnje ne spremenijo, so stalno enaki.

Spremenljivi ali variabilni stroški so tisti, ki se spreminjajo s spreminjanjem obsega proizvodnje.

Spremenljive ločimo še na :

sorazmerne spremenljive, napredujoče spremenljive in na nazadujoče spremenljive.

55. Kaj je kalkulacija in zakaj se jo pripravlja?

Je računski postopek, ki nam omogoča ugotoviti nabavne, lastne, prodajne in druge cene proizvoda ali storitve. Kalkulacije so osnova za ukrepanje v podjetju. Kalkulacijo pripravljamo, ker je to nujno z vidika načrtovanja in nadzora stroškov. Lastna cena proizvoda kot eden od rezultatov kalkulacije, je osnova za oblikovanje prodajnih cen. Kalkulacija je eden od elementov, ki pomaga pri izbiri med različnimi možnimi poslovnimi odločitvami.

56. Kakšne vrste kalkulacij poznamo oziroma ločimo?

Glede na čas: plansko ali predhodno kalkulacijo

Sprotno ali tekočo

Obračunsko ali poznejšo

Glede na obseg: posamična (individualna kalkulacija)

Skupinska (izbirna kalkulacija)

Glede na ceno: kalkulacijo nabavne cene

Kalkulacijo lastne cene

Kalkulacijo prodajne cene

Kalkulacijo drugih cen (npr. uvozno, izvozno ceno oprem)

57. Naštej metode kalkuliranja?

Glede na to kako izračunamo lastno ceno za enoto izdelka, razlikujemo več vrst kalkulacije in z njimi povezane metode kalkuliranja lastne cene:

- delitveno kalkulacijo (enostavna in sestavljena)
- kalkulacijo z dodatki (izbirna, diferencialna)
- kalkulacijo z enakovrednimi števili
- kalkulacijo vezanih ali vzporednih proizvodov
- kalkulacijo po spremenljivih stroških

58. Katera so merila za merjenje uspešnosti poslovanja ?

Uspešnost poslovanja opredeljujemo kot osnovno ekonomsko načelo doseganja čim večjega učinka po enoti vloženih sredstev. Uspešno podjetje je tisto, ki dosega zadosten dobiček, se mu večja premoženje, raste.

Ključna merila uspešnosti so:

Produktivnost, ekonomičnost, rentabilnost, plačilna sposobnost ali likvidnost, sposobnost za razširjeno reprodukcijo ali akumulativnost, prihodki na delavca, koeficient obračanja zalog, odpisanost osnovnih sredstev, delež osnovnih sredstev v premoženju, dobiček na delavca, dobiček po posameznem izdelku, vrednost premoženja na delavca, izguba tekočega leta na delavca, neto osebni dohodki na delavca, delež dolgov v financiranju, bruto osebni dohodki na delavca.

59. Kaj je poslovni načrt?

Poslovni načrt je vodič za management in načrtovanje poslovanja. Je sredstvo razvoja, daje usmeritve, je spisek vsega kar je potrebno narediti in kdo bo to naredil. Poslovni načrt je pomemben dokument za pridobivanje finančnih sredstev.

Poslovni načrt pomeni sistematično spraviti na papir:

- dolgoročne cilje
- ocene poslovne priložnosti in
- napovedi.